

nabuchodonosor non corporis
mutationem sed mentis aliena
tionem passus est. et ablatu s
sibi usus lingue et herba data
est in cibis. et videbatur sibi q
bos esset in anterioribus et leo i
posterioribus sicut misterium ty
rannorum qui in prima etate vo
luptatibus dediti et ceruicosi iu
go belial subduntur. in fine ve
ro interficiunt diripiunt et con
culcant. Multi quoque egredie
bantur et videbant eum. Post
daniel non egrediebatur quia
toto tempore alienationis eius
orationi pro eo vacabat. et ad
preces eius anni septem quos
totidem dominus dixerat tem
pora in septem menses conuer
si sunt. in quibus per quadraginta
dies insaniam patiebatur et per
alios quadraginta reuersus ad
cor hominis flebat et supplica
bat deo. adeo quod ex nimio fletu
oculi eius ut caro facti erant et ite
rum per alios quadraginta die
bus vertebatur in insaniam do
nec septem menses compleren
tur. Post quos reuocatus est.
Non tamen regnavit statim sed
statuti sunt pro eo septem iudi
ces et usque ad finem septem an
norum penitentiam egit panes
et carnes non comedit. et vinum
non bibens leguminibus ute
batur et herbis iuxta consilium
daniel. Et hac penitentia com
pleta regnavit iterum et bene

dixit altissimum. et sicut nicola
um de lyra mortuus est in statu
salutis. Ideo dicit Augustinus
xxij. q. iij. c. Nabuchodonosor
quod penitentia eius fuit fructuo
sa. Illius igitur exemplo studea
mus et nos peccata nostra cor
rigere ut sic participes fieri valea
mus eterne vite in qua vivit glo
riosus deus per omnia secula secu
lorum Amen

Sermo decimusseptimus de
iudicio dei contra anthiochum
in iudeos seuerentem

Reperturum homines
qui omni clementia
deposita feris ac be
luis crudeliores exi
stunt. Quid nam de anthiocho
dicemus immamissimo rege qui
iudeos acriter est persecutus.
utique patet omnes bestias
crudelitate sua antecellit. Con
quem deus iustus vindictam su
am exercuit illumque tandem hu
miliauit atque puniuit. Ad hoc
in hoc sermone de iudicio dei co
tra anthiochum in iudeos seuer
entem dicemus contemplabi
murque more nostro tua miste
ria

Primum dicitur feritatis
Secundum penitentiam
Tertium generalitatis

De crudelitate anthiochi

Capitulum primum

Quam ferus atq; crudel
anthiochus exiterit i
in hoc misterio aperien
dū est. Et licet t̄p̄o. xxij. q. clx.
dicat q; differētia est inter seui
ciam et crudelitatem. quoniam
proprie seuidia dicitur s̄m q; a
liquis in penis inferendis nō cō
siderat aliquā culpam eius qui
punitur sed solū hoc q; delectat̄
in hōminum cruciatu. Crudelis
tas vero attendit culpam in eo
qui punitur sed excedit modū
in puniēdo. Unde crudelitas dif
fert a seuidia sicut malicia hūas
na a bestialitate. ut patet. v. ij.
ethi. Verumtamen large potest
crudelitas nominari promptitu
do volūtatis ad effundendū san
guinem humanum. Et sic fuit
crudelis et ferax valde antioch⁹
qd̄ patet tripliciter.

Primo in iherusalem capōe

Secūdo in rabida ordinacōe

Tercio in matris et filiorum
ocisione

De multitudine interfectoꝝ
ex iussu anthiochi

Primo apparet crudeli
tas anthiochi in iheru
salem capōe. ut em̄
scribitur. ij. Machabeoꝝ. v.
profec̄to anthiochus ex egit to
efferatus animo ciuitatez iheru

salem armis cepit. Iussit autē
militib⁹ interficere nec p̄cere oc
cursantibus et p̄ domos ascen
dentes trucidare. Fiebat ergo
cedes iuuenum ac senioꝝ muli
erum et natoꝝ exterminia vir
ginumq; et puuloꝝ neces.

Erant autem toto t̄duo octoa
ginta milia interfecti non mi
nus autem venundati. Nota s̄
p̄pterea quia omnia anthiochi
gesta ex libris Machabeoꝝ
sumuntur q; Hieronim⁹ in argu
mento in libris Machabeoꝝ
ait. Machabeoꝝ liber licet
non habeatur in canone hebre
oꝝ tamen ab ecclesia int̄ di
uinoꝝ librorum annumera
tur hystorias. Insuper aduertē
dum q; deus benedictus p̄mit
tebat populuz sic turbati p̄pter
excrecentes iniquitates. Nam
ut dicitur. i. Machabeoꝝ. i. c.
in dieb⁹ anthiochi exiere ex is
rahel vici iniqui ⁊ edificaueꝝt
gignasium in iherosolimis s̄m
leges nationum ⁊ fecerunt sibi
prepuia et recesserunt a testa
mento sancto et iuncti sunt na
tionibus

De alijs interfectis

Secundo apparet crudeli
tas anthiochi in rabi
da ordinacōe. Nam ex
polarunt et p̄phanauit templuz
⁊ reuersus anthiochiam misit

quēdā p̄ncipem appoloniū nos
mine auz exercitū viginti duorū
miliū quā discursēs p̄ ciuitatez
ingentē multitudinem p̄remittit
et interfecit. Nō multo post misit
quēdā Antiočenū q̄ cōpelleret
iudeos vt se trāsserēt a patris
et dei legib⁹ et eos qui nollet trā
sire ad instituta gentiliū interfi
ceret. due mulieres delate sūt na
tos suos circūdisse q̄s infātib⁹
ad vbera suspensis. cū publice p̄
ciuitate illas circūduxissent per
muros p̄capitauerūt. Alij vero
ad p̄imas coeūtes spelūcas et
latēter sabbati diem celebrātes
cū iudicati eēnt auidā philippo
p̄posito anthiochi flāmis succē
si sunt

De matre occisa cū vij. filijs

Tercio appet crudelitas
anthiochi in mūs et se
ptē filioꝝ occisiōe. *Crat*
vtiqz mē quedā septē filios hñs
et vt dicit. *ij. Machabeoꝝ. vij.*
Quz a crudeli anthiocho cōpelle
rentur vt cōtra patrias leges car
nes p̄ rās cōederet. maior natu
dixit. Parati sū⁹ mozi magis q̄
patrias et dei leges p̄uaticari
Itatus rex iussit sartaginez ⁊ ol
las eneas succendi eiꝝ qui sic lo
cutus fuerat amputari linguam
et cutem capitis abstrahi sūmi
tates quoꝝ manuū et pedū pre

scidi ceteris eius fratib⁹ et nō
inspicientib⁹ sicqz in sartagine
torqueti donec mozeret. In ter tim
vero ceterūna cū mte se hortabā
tur mozi fortiter. Post et secun
dus similia tormenta paciēs ex
tinctus est. Quū in vltimo cōsti
tutus dixit. Tu quidē scelestissi
me in p̄ntiuita nos perdis s̄ rex
mūdi defunctos nos p̄ suis legi
b⁹ in eterne vite resurrectione sus
citabit. Post istum terci⁹ illu
ditur et linguam postolat⁹ ato
protulit et man⁹ cōstāter extē
dit et cum fiducia ait. Celo
ista possideo sed p̄pter dei leges
nūc hec ipsa despicio quomā ab
ipso ea me recepturum spero.
Cunctis admirand⁹ adolescē
tis constantiam expitauit in tor
mentis sartagineis sicut et alij.
Peratur iam quartis similib⁹
cruciatib⁹. Deinde quint⁹ ⁊ tā
dem sextus. Que dum agerentur
mater sapientia repleta cogi
tationi feminee masculinuz ani
mum miserens dicebat ad filios
Nescio qualiter ī vtero meo ap
paruistis neqz enim ego spiritū
et animam donauī vob ⁊ vitam
et singulorum membra nō ego
ipsa compegi sed mūdi creator q̄
formauit hominū natiuitatem
q̄qz hōim inuenit originē ⁊ spm̄
vob iterum in misericordia red
det et vitam sicut et nūc vos met
ipsoz despiciatis p̄pter legē eius

Remanēte adhuc septimo iuni
ore multa pollicebat̄ athioch⁹
vt dei leges cōtemneret suade-
bat q̄ matri vt ad hoc illum in-
duceret. **Q**ue inclinata ad filiū
hebrayca lingua dicebat. **F**ili
miserere mei que te in vtero no-
uē mēses portauī et lat triennio
dedi et aliu et in etate istā pdu-
xi aspice celū et terrā que omnia
fecit de⁹. illū honora et cū sūb⁹
moū nō timeas. **A**t adolescens
animosior factus exclamans di-
xit. **Q**uem sustinetis. non obe-
dio precepto regis sed p̄cepto le-
gis que nobis data est p̄ moyse
Turro q̄ inuētor omnis mali-
cie factus es nō effugies manū
dei. **Q**uare actius indignat⁹ ti-
tānus et istum in dño cōfidentē
int̄ dura tormēta cōpulit mori.
Nouissime post filios et mater
supplicijs cōsumata est.

**¶ De horribili pena et plaga an-
thiochi crudelis**

Capitalum secundum

Non est abbreviata ma-
nus dñi que tandē im-
quos et malos hōmes
p̄sternit fortiter et humiliat.
Ecce anthiochi exēplū veritatē
hui⁹ rei nobis aptissime p̄dit.
De ip̄si⁹ ergo penatitate in hoc
secūdo capitulo erit differendus
De quo tria cōsiderem⁹

Primo plagam
Secūdo noticiam
Tercio penitentiā.

Primo cōsiderem⁹ anthiochi
plagā. **V**t em̄ scribit̄. ij. mach.
ix. **C**ū rediret de p̄sede et frigia
spirans animo cōtendit iheroso-
limā redire illāq̄ delere fundit⁹
dicens se illā congeriem sepul-
chri iudeorū eē factur⁹. **¶** **¶** qui
vniuersa conspiciat dñs percussit
eū insanabili plaga. app̄hedit
q̄ eū diuis doloris ceruī et ama-
ra intestinoꝝ tormēta insup cō-
tigit illū in impetu eūte d̄ curru
cadere et in graui collisione cor-
poris membra vexari. facte q̄ sūt
carnes ei⁹ vermib⁹ scaturietes
et fetore nimio vulnēꝝ grauaba-
tur exteri⁹. et qui pauloante si-
dera celi cōtingere se arbitra-
tur eum nemo poterat propter
intollerantiā fetoris portare.
¶ **S**ecundo cōsideremus an-
thiochi noticiā. vt ait **E**rego-
rius. **O**culos quos culpa clau-
dit pena aperit. **I**deo sic percus-
sus anthiochus cepit ad sui as-
gnationem venire. non valens
et ipse sui ipsius p̄p̄ū ferre fetore
tem pariter et doloreꝝ. **D**icebat
q̄. **I**ustus est subditum esse deo
et mortalem non patia sentire d̄
deo.

¶ **T**ercio cōsideremus anthi-
ochi penitentiā. **I**n tot vtiq̄
vexationibus anthiochus pe-
nitentiā egit sed infructuosā

quia ut dicit **Bona** in .iiij. di.
xiiij. Dolebat de peccatis suis non
propter diuinum amorem sed propter
penam quam sibi propter sua
delicta imminere conspiciebat.
Ideo dicit textus .ij. **Machab.**
Verbis autem orabat scelestus do-
minum a quo non erat misericordi-
am consecutus et ciuitate ad
quam festinans remeabat ut eum ad
solum deduceret optabat liberam
reddere et iudeos equales at he-
menibus facturum pollicebatur
permittens adhuc templum quod prius
us expoliauerat ornatum opti-
mis domis et multiplicaturum sa-
cta vasa et iudeum esse futurum.
Tamen cum a deo non accepta esset
oratio eius homicida et blasphemus
in pessime percussus peregit in mor-
tibus miserabili obitu vita functus
est.

De generali punitione hominum
crudelium qui qualia fecerunt
taliter passi sunt

Capitulum tertium

Crudelium hominum culpa
inuictus est de genere
liber ut in pluribus a deo
molestus fuisset ut crudeliorum pro
eos acerbissime mactauerunt. Nec
solum antiochus pro crudelitate
punitus est sed et etiam quasi in-
numera sui similes exterminati
sunt de terra uiuentium. **I**dem co-

in hoc misterio adducemus quoniam
plurium exempla ut sic deprehenda-
mus generaliter crudelitatem exor-
sam deo qui cum sit natura misericors
et pius aduersus crudeles
tamen efficitur durus et rigidus
tribuitur ergo **Judicum** .i. c. quod a
dombeseeth crudelis captus a iu-
deis in bello cesis summis
manuum eius atque pedum dixit
Septuaginta reges amputatis
summis manibus manu ac pedum
colligebant sub mensa mea ubi
cum reliquias sicut feci ita reddi-
dit mihi deus. **De** **Ciro** rege cru-
deli refert **Iustinus** quod postquam ad-
lescentulum filium thamiis re-
gine **Massagetarum** cum tercia
parte copiarum deceperit simulato
metu quasi fugiens et instructa
castravino epulisque deseruissim
interfecissetque a matre thamiis su-
peratus ita quod ducenta millia pro-
salarum simul cum rege deleta fue-
re et tante cladi nec numerus super-
fuit. **Ipsi** caput amputatum in
utrem humano sanguine plenum
iussit regina confici dicens. Sa-
tia te humano sanguine quem
triginta annis sibi sustulisti. **Narrat** **Sue-**
tonius de percussoribus cesaris quod
nullus fere triennio fugauit nul-
lusque naturali morte obiit nam
pro naufragio pars prelio desu-
cta est. **Quidam** se illo pugione quo
cesarem vulnerauerunt occiderunt ut
agere monstrarent cedere illam nec deo

nec hominibus placuisse. Viginti namque et tribus vulneribus confossus **Cesar** occubuit anno lvi statis sue. **Nero vi.** Romanorum imperator. qui ut scribit **Plinius** libro septimo de naturali historia natus est premissis pedibus et crudelissimus ac viciosus valde fuit. post multa facta nota audiens **Bergium** **Calbam** a militibus in hispaniis ubi praetor erat Imperatorem electum per **Quetomum** tribunos et centuriones de fuge societate temptavit et nullum habuit sibi consentientes. nocte misit pro amicis et nihil sibi renuntiabant ab aliquo. Ipse cum paucis hospicia singulorum adiit. verum clausis omnium foribus nullo respondente in cubiculum rediit. Reversus deinde percussore cuius manu ipse periret. sed nemine reperto. ego inquit nec amicum habeo nec inimicum. et curavit se percipitaret in tiberem sed revocato impetu cum iam nox iret in diem equum ascendit quatuor solis comitantibus. Deinde cum ad diverticulum ventum esset circa quartum milliarium dimissis equis per vias et arundines semitam agere nec non strata sub pedibus veste ad proximam villam evasit. divertitque in parvulam casam. et cum fames et sitis eum inuaderet sordidum panem sibi oblatum spreit. bibit tamen

aliquantulum aque tepide. Inter moras percepit se hostem a se natum iudicatum et quae ut puniatur more malorum. Interroganti quale id pene genus esset cum diceretur per eum eutropium nudum hominis cervicem furcae inserti per publicas vias duci et corpus virgis ad necem cedi. et de saxo precipitatum. sterutus duos acutos pugiones arripuit oravitque ut aliquis se ad mortem capessenda iuvaret. Exemplo iam propinquabant equites quos per clamorem prope quos sensit quibus preceptum erat ut eum vivum traherent. Quod ut sensit ferrum iugulo apposuit ad quartum ab urbe lapidem et cum semiammus adhuc esset irumpenti centurioni et pennula ad vulnus posita in auxilium se venisse simulanti. quod sero dixit ita vero et haec est fides et in hac voce defeat. xxij. anno etatis et anno xiiij. imperii per horosium et eutropium. Domitianus imperator propter suam crudelitatem iusto iudicio dei a cubiculariis suis septem vulneribus confossus est anno etatis sue quadragesimo quinto ut diximus in sermone de cognitione superbie. Legitur de agensolico rege qui fuit arriana heresi infectus et per hispaniam et aethiopicam persecutus est christianos et multos martires fecit. et confessoribus linguas abscedit qui ut

est infideli detentio. Et ut breuiter
 concludam omnes qui primos
 iniuste persequuntur illisq; sunt in
 festi homicide crudeles nuncupan-
 tur. sicut patet de perditio. Ho-
 micidium. c. homicidiorum. c. Tria
 sunt genera. Nam ergo clemen-
 tes et pii quatenus crudelitate re-
 iecta dignos reddam nos ipsos
 ad habendam hanc gratiam. et in fu-
 turo sempiternam gloriam in qua
 uiuat et regnat deus per omnia se-
 cula seculorum. Amen

¶ Sermo de amulso et au de co-
 gnitione dei et de debito sibi exhi-
 bendi honore ac cultu

Quoniam de oculis cor-
 poris non videtur quod re-
 motissimus est a sensu
 ut docet Aristoteles in p-
 logo metha. In varias noxias
 et opiniones errorum homines dila-
 buntur et aut negant esse deum aut
 deos plures fingunt aut ea que
 de diuinam personarum pluralitate
 secundum fidei traditionem dicuntur
 acceptare nolunt. Inde fit ut diui-
 nus cultus minuat neque debita
 exhibeatur reuerentia ipsi deo qui
 et in hoc sermone de deo glorio-
 so merito pertractandum censui ut
 sic eum agnoscentes maiestatem
 eius honore debito persequamur.
 In superioribus namque de timore

suorum iudiciorum diximus ante
 do vero circa honorem qui sibi de-
 betur a nobis insudabimus. De
 deo igitur tractatum tria miste-
 ria eluadare conabimur

- Primum de cognitione generalis.
- Secundum unitatis eternalis
- Terium unitatis personalis.

De generali cognitione dei.

Capitulum primum

Portandi sunt omnes ho-
 mines mundi ut deum
 cognoscere studeant quod
 sine cognitione dei cetera quoque
 grandia extimari poterunt parua sunt
 et vilia. ex quo deus Iheremias dixit.
 Non gloriatur sapiens in
 sapientia sua nec diues in diuitiis
 suis nec gloriatur fortis in forti-
 tudine sua. sed in hoc gloriatur
 qui gloriatur se te et nosce me.
 quia ego sum dominus. Verum
 tamen quidam deum esse minime
 credunt. de quibus dicit Damasus.
 In tantum preualuit p-
 uiosa hominum malicia ut dicant
 non esse deum. De his loquitur
 sic Tullius in primo de natura
 deorum. Quidam dixerunt totam de
 diis immortalibus opinionem esse
 factam ab hominibus sapienti-
 bus reipublice causant quos ra-
 tio non posset eos ad officium re-
 ligio duceret. Modi falsita-
 tis sectatores quod aliud quam fatuos